

mot en el Nord de França. En Gautier de Coincy (Pic., cap al S. XIII): «Bien sont honni, bien sont bolé, / li *goulafré*, li rechingnié» (*Miracle de Théophilus*, que d'altres citen amb variant *li gouliafré*, *li rekingié*), on sembla haver-hi sentit més greu que el de 'golut'; però es deu tractar de la idea de la golafreteria com a encarnació de l'esperit diabòlic. Però el que ens colpeix en aquestes aparicions en el Nord de França és llur caràcter esporàdic, isolat: tenim *goulafré* «goinfre, glouton, goulou» en el francès provincial de Lió (Mège), *goulafr(e)* m. «gourmand, goulou gueular, grossier» en un parlar del centre de Champagne (Mouzonnois: Goffart, *Rev. de Champ. et de Brie*, 1897, 690).

També li trobem alguna popularitat difusa, en textos medievals: de què són testimonis algunes gestes franceses (*Conquête d'Oltremer* etc.), on un cert *Galafré* figura com a nom d'un gegant moro. És evidentment posar el ninot de cap per avall, pensar que aquest fantasma intermitent i divagant pugui haver engendrat l'adjectiu *golafre*, com han suposat alguns, que amb massa bona voluntat (ACounson, *Rev. Générale*, Brusselles, 1903; FMWarren, *Chgo. Mod. Phil.* xxvii, 23ss.) pensen en el NP aràbic *Halaf*. Amb raó ho rebutjaren CVoretzsch (*ASNL* cxiii, 207) i Mario Roques (*Rom.* lvi, 608).

El que revela tot això, junt amb el *gouliafré* del francès mitjà, usat per Rabelais i algun altre, és com un coneixement difús del nostre *golafre*: com a terme pejoratiu que auxiliars francesos havien sentit, en boca d'«espanyols», en els nostres Pirineus: junt amb la memòria del gegant pagà *Goliat* (veg. *goliard* s. v. *gola*), donava peu a la creació d'aquesta vaga figura de *canta-històries* desenfeinats; que això resorgeixi ací i allà en ambients més seriosos, com Coincy i algun parlar esporàdic del Lionès i de Champagne, no ens pot sorprendre; i fins i tot es degué convertir en un malnom aplicat a famílies, d'on *La Goulafrère*, que seria primer algun *manoir* de pagesos rics, i avui s'ha convertit en el nom d'una commune de 300 hab. en el S. de Normandia (Eure, al trifini amb l'Orne i el Calvadós).

DERIV.: *Golafria*, *-freria*, *golafrejar*, V. *supra*.

1 Ja hi ha un cas de *goleffre* per *golafre* en el capítol 262 del *Llibre de les Dones* d'Eiximenis, en el molt antic fragment manuscrit de Collbató. Però les altres tres fonts mss. porten *golafre*. És clar que es tracta d'un cas esporàdic de contaminació dels dos mots.

Golar, *golassa*, *golater*, *golateria*, *golaxada*, V. *gola* *Goldir*, *goldiment*, V. *goig* *Goldrafa*, *-apa*, *goldrupar*, V. *gualdrapa* *Golea*, *golejar*, *goler*, *goleró*, *golès*, *golesc*, *golet*, V. *gola*

GOLETA, 'vaixell de vela de dos pals', del fr. *goëlette* id., pròpiament 'orenetta marina', diminutiu de *goéland* 'gavina de grans dimensions', i aquest, del bretó *gwelan* id. □ 1.ª doc.: 1868: *goleta-pollacra*.

En francès apareix el 1752, en cast. c. 1870. No hi té relació el nom del fort tunisenc *La Goleta* ni el del

manicomí de València (MGadea, *T. del Xè* i, 105), d'on figuradament *goleta* adj. 'foll, poca-solta, ximple' (ib., 50, 102, 249, 380), per als quals es pot veure el DCEC. En un doc. de 1325 (Finke, *Acta Ar.* iii, 497, 498) potser es tracta ja del nom tunisenc.

DERIV.: *Goletada*. *Agoletat*.

GOLF, 'grossa entrada de mar', 'amplària del mar, l'alta mar', del ll. vg. *COLPHUS* 'badia gran', i aquest, del gr. *κόλπος* 'sina o falda d'una persona', 'golf o entrada de mar'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

És com si fos del cat. *golf* el passatge del *Libre del Repartiment* de Mallorca que localitza (entorn de 1240) les Torres de les Llavanes (per a les quals, veg. Desclot, *NCL* ii, 119) prop de la Ciutat de Mallorca, vora el camí de Montuiri, «super *golsum mare*» (ed. *CoDoACA*, 67ss., 69-70). En la *Tarifa dels Corredors* de Barcelona, de 1271 es marca la reva de l'*indi de Bagadel* al costat de l'*indi de Golf* (*EntreDL* i, 155, § 3) i entenen-se, per aquell, Bagdad, aquest potser es refereix al Golf Pèrsic.

Ja sovint en Muntaner, p. ex.: «en aquell loc de Recrea ha un *golf* que va entró a la illa de Màrmora» (*Cròn.*, 403); i en la del Cerimoniós: «per contrari de temps no pogueren anar la hon era acordat, e tornaren-se'n en la *golf* davant lo castell de Càller»; «lo Rey de Sicília --- féu armar un bergantí per passar en la Terra Ferma --- en la primera guayta la nau féu vela --- e hagueren lo vent molt pròsper, que, en quatre dies, passaren lo *golf* de Venècia e foren en vista de Rodes» o sigui que per això entén l'entrada de l'Adriàtic JoMartorell (*Ag.* i, 311). En lírica el més freqüent ha estat el sentit d'«alta mar, mar perillosa»: «Per a passar, d'aquest *golf* miserable / lo pêlech gran, de la vida mesquina, / Vós, verge-nau, fos feta navegable / hon carreguà lo seu càrrech amable, / d'excellent preu, la magestad divina» en el mallorquí Pere Gomis, a. 1511 (*JMBover*, *BiEscrBal.* i, 369.1.1). Jal en cita testimonis en el *Consolat de Mar* i en l'*Atlas català* de 1375. Com altres mots en *-f* (cf. *caduf*, *grifol*) se li donà de vegades un plural en *-os*, ja no recent: «navegar per costeres o per *golfos* --- si navegaran per *golf* hajen anar dos en conserva», a. 1356 (*CoDoACA* vi, 320).

El mot cat. *golf*, i l'it. *golfo* són sens dubte els més antics dels representants romànics d'aquest hellenisme, i d'ells en majoria semblen haver estat manllevades les formes de les altres llengües romàniques: del port. *golfo* no es tenen notícies anteriors al S. xvi, del cast. *golfo* només des de 1492, i tant la fonètica del fr. *golfe* [1561, *RFgn.* xxxii, 72] com la del castellà indiquen manlleu d'una altra llengua romànica (sens dubte el català en les ibero-romàniques). Més detalls i consideracions en el DCEC (s. v.). Pertot hi ha o tancada, com correspon a la pronúncia de la *dmicron* grega, malgrat de la seva quantitat breu.

La forma *colfus* (o *colphos*, o *culphus*) es troba en l'*Itinerari* d'Antoninus Placentí (c. 570), en el Geògraf de Ravenna (c. 680) i en glosses llatines (*CGL* iii, 363.67, potser tardana) i baix-alemanyes (Gallée,